

ks. Czesław Parzyszek SAC, WT UKSW

Odnowa współczesnego świata przez dzieło nowej ewangelizacji

Renewal of the Modern World Through the Work of the New Evangelization

STRESZCZENIE:

PAPIEŻE: JAN PAWEŁ II, BENEDYKT XVI I FRANCISZEK W WIELU MIEJSCACH I W RÓŻNYCH OKOLICZNOŚCIACH UKAZYWALI OBRAZ WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA I PLYNĄCE STĄD ZAGROŻENIA DOTYCZĄCE GODNOŚCI CZŁOWIEKA I RODZINY. TWIERDZILI, ŻE ŻYJEMY W ŚWIECIE, W KTÓRYM PANUJE NIE TYLKO NIEZNAJOMOŚĆ EWANGELII LECZ TAKŻE CZĘSTO ODRZUCANIE JEJ PRZEZ ŚWIAT. TOCZY SIĘ ZMAGANIE O „DUSZĘ ŚWIATA”. WIDOCZNA JEST FAŁSZYWA HIERARCHIA WARTOŚCI, KRYZYS PRAWDY, SUMIENIA I WOLNOŚCI. TO WSZYSTKO PROWADZI DO DECHRYSZTIANIZACJI WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA. OSTRZE NIEBEZPIECZEŃSTWA DECHRYSZTIANIZACJI SKIEROWANE JEST KU SAMEMU CHRZEŚCIANINOWI I KU RZECZYWISTOŚCI LUDZKIEJ, JAKĄ TWORZY CHRZEŚCIANIN. NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DECHRYSZTIANIZACJĄ JEST CHRZEŚCIJAŃSKIE MAŁŻEŃSTWO, RODZINA KATOLICKA, NARÓD CHRZEŚCIJAŃSKI, SPOŁECZEŃSTWO W SWYCH STRUKTURACH I INSTYTUCJACH WYROSŁYCH Z CHRZEŚCIJAŃSTWA, A NADE WSZYSTKO SAM KOŚCIÓŁ W SWEJ MŁODOŚCI, ŻYWOTNOŚCI I W SWOIM MISYJNYM I APOSTOLSKIM DYNAMIZMIE. W TAKIEJ SYTUACJI JAN PAWEŁ II, BENEDYKT XVI I FRANCISZEK STAWIALI SOBIE PYTANIE: JAK ODNOWIĆ OBLICZE ZIEMI, JAK SKUTECZNIE DZIŚ GŁOSIĆ EWANGELIĘ, BY

ABSTRACT:

POPES: BLESSED JOHN PAUL II, BENEDICT XVI AND FRANCIS IN MANY DIFFERENT PLACES AND CIRCUMSTANCES, ILLUSTRATED THE IMAGE OF THE MODERN WORLD AND ITS CONSEQUENT RISKS OF HUMAN DIGNITY AND FAMILY. THEY CLAIMED THAT WE LIVE IN A WORLD, WHICH NOT ONLY IGNORES THE GOSPEL BUT ALSO IS OFTEN REJECTED BY IT. THE STRUGGLE FOR THE “SOUL OF THE WORLD” IS HAPPENING HERE AND NOW. FALSE HIERARCHY OF VALUES, CRISIS OF TRUTH, CONSCIENCE AND FREEDOM IS CLEARLY VISIBLE. ALL OF THIS LEADS TO THE DE-CHRISTIANIZATION OF THE MODERN WORLD. WARNING OF THE DECHRISTIANIZATION DANGER IS DIRECTED TOWARDS CHRISTIANITY ITSELF AND TOWARDS HUMAN REALITIES CREATED BY CHRISTIANS. THE MOST ENDANGERED WITH DECHRISTIANIZATION IS CHRISTIAN MARRIAGE, CATHOLIC FAMILY, CHRISTIAN NATION, AND SOCIETY, WHICH IN ITS STRUCTURES AND INSTITUTIONS GREW OUT OF CHRISTIANITY, AND ABOVE ALL THE CHURCH ITSELF IN ITS YOUTH, VITALITY, AND MISSIONARY AND APOSTOLIC DYNAMISM. IN SUCH SITUATION THE POPES: BLESSED JOHN PAUL II, BENEDICT XVI AND FRANCIS ASKED THEMSELVES HOW TO

PRZYCZYNIŁA SIĘ DO ODNOWY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA?

W JAKI SPOSÓB? JAKIM JEZYKIEM? JEDNOMYŚLNIE STWIERDZILI, ŻE JEDYNIENIE SKUTECZNYM ŚRODKIEM ODNOWY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA JEST DZIEŁO NOWEJ EWANGELIZACJI.

NADSZEDŁ CZAS NOWEJ EWANGELIZACJI.

NOWA EWANGELIZACJA TO GŁOSZENIE EWANGELII ZAWSZE NOWEJ I ZAWSZE NIOSĄCEJ NOWOŚĆ, KTÓRA MUSI BYĆ PROWADZONA Z NOWĄ GORLIWOŚCIĄ, NOWYMI METODAMI I Z

ZASTOSOWANIEM NOWYCH ŚRODKÓW WYRAZU. NOWA

EWANGELIZACJA OZNACZA PRZEDZIE WSZYSTKIM POSTAWĘ

CHRZEŚCIANINA; JEST AKTEM ZAUFANIA DO CHRYSUSA,

KTÓRY CZYNI NOWYMI WSZYSTKIE RZECZY. JEST TEŻ AKTEM

ODWAGI I ENTUZJAZMU, ABY ZMIENIAĆ OBlicZE ZIEMI. JEST

WRZESZCIE RADOSNYM ŚWIADCTWEM CHRZEŚCIAN, ŻE

EWANGELIA JEST ZAWSZE AKTUALNA. ORĘDZIE ZBAWCZE

JEZUSA CHRYSUSA POTRZEBUJE NOWYCH

EWANGELIZATORÓW. STYL ŻYCIA WIERZĄCYCH POTRZEBUJE

AUTENTYCZNEJ WIARYGDNOŚCI.

RENEW THE FACE OF THE EARTH, HOW TO EFFECTIVELY PROCLAIM THE GOSPEL TODAY IN ORDER TO CONTRIBUTE TO THE RENEWAL OF THE MODERN WORLD? IN WHAT WAY?

IN WHAT LANGUAGE? THEY UNANIMOUSLY STATED THAT

THE ONLY EFFECTIVE MEANS OF RENEWAL OF THE MODERN

WORLD IS THE WORK OF THE NEW EVANGELIZATION. THE

TIME FOR NEW EVANGELIZATION HAS COME.

THE NEW EVANGELIZATION IS THE PROCLAMATION OF THE

GOSPEL, WHICH IS ALWAYS NEW AND IS ALWAYS BEARING

NEW, WHICH MUST BE PURSUED NEW IN ITS ARDOUR, NEW

IN ITS METHODS, AND NEW IN ITS MEANS OF EXPRESSION.

FOREMOST, THE NEW EVANGELIZATION DEFINES CHRISTIAN

ATTITUDE, IT IS AN ACT OF TRUST IN CHRIST WHO MAKES

ALL THINGS NEW. IT IS ALSO AN ACT OF COURAGE AND

ENTHUSIASM TO CHANGE THE FACE OF THE EARTH.

FINALLY, IT IS A CHRISTIAN JOYFUL PROOF THAT THE

GOSPEL IS ALWAYS CURRENT. THE SAVING MESSAGE OF

JESUS CHRIST NEEDS NEW EVANGELIZERS. LIFESTYLE OF

BELIEVERS NEEDS A GENUINE CREDIBILITY.

SŁOWA KLUCZOWE:

WSPÓŁCZESNY ŚWIAT – KRYZYS PRAWDY SUMIENIA I WOLNOŚCI – ZAGROŻENIE – DECHRYSZTIANIZACJA – PAPIEŻE: JAN PAWEŁ II, BENEDYKT XVI, FRANCISZEK – EWANGELIA – ODNOWA – NOWA EWANGELIZACJA.

KEYWORDS:

MODERN WORLD - CRISIS OF CONSCIENCE, FREEDOM AND TRUTH - THREAT - DECHRISTIANIZATION – POPES: SAINT JOHN PAUL II, BENEDICT XVI, FRANCIS - GOSPEL - RENEWAL - NEW EVANGELIZATION.

Autorzy soborowej konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* już w pierwszym zdaniu wskazują na potrzebę uwrażliwienia się Kościoła na radości i smutki współczesnego świata. W tej materii pojawiają się opracowania¹, jednak w obecnym czasie zauważa się nowe zjawiska, które zdaniem papieży: Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka prowadzą do dechrystianizacji współczesnego świata. Dlatego szukają oni środków do odnowy tego świata i zgodnie wskazują na dzieło nowej ewangelizacji.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie, w jaki sposób nowa ewangelizacja może przyczynić się do odnowy współczesnego świata. Stosując metodę teologiczno-histeryczną i analityczno-syntetyczną w analizie zasadniczych wskazań papieży i teologów

¹ Por. W. Kawecki, *Ocalić człowieka - ocalić kulturę. Personalistyczna koncepcja kultury*, Warszawa 2006; G. W. Kołodko, *Wędrujący świat*, Warszawa 2008; J. Mariański, *Sekularyzacja i desekularyzacja w nowoczesnym świecie*, Lublin 2006; Cz. Parzyszek, „Współczesny świat” i „współczesny człowiek” - wyzwanie dla formacji zakonnej, w: *Formacja dzisiaj do życia konsekrowanego jutro*, J. Tupikowski (red.), Biblioteka życia konsekrowanego, t. II, Warszawa-Wrocław 2002, s. 19-51; *Wobec nowego ateizmu*, I. Borkwa, M. Jagodziński (red.), Warszawa 2011.

zajmujących się tą dziedziną, chciałbym zwrócić uwagę na niepokojące zjawisko dechrystianizacji oraz na zasadnicze elementy nowej ewangelizacji, by dojść do próby rozwiązania zasadniczego problemu i wskazać drogi odnowy współczesnego świata przez dzieło nowej ewangelizacji.

1. Niepokój współczesnego świata

Analizując sytuację współczesnego świata należy zauważyć, iż z jednej strony pozwala ona łatwiej i wygodniej żyć człowiekowi w codzienności, z drugiej zaś strony wiele zjawisk zasmuca i niepokoi współczesnego człowieka. Dzisiejszy świat jest wielowymiarowy, skomplikowany, trudny, czy też wręcz niemożliwy do objęcia umysłem jako jedną całość². Można wyróżnić kilka kluczowych zagadnień, ale będą to zawsze uproszczenia pomagające nam w ogarnięciu i zrozumieniu tego, co widzimy, bowiem problemów generowanych przez obecny świat, jako całość, jest bardzo wiele, a ich odbiór zależy od punktu widzenia³.

Jan Paweł II w wielu miejscach i w różnych okolicznościach ukazywał obraz współczesnego świata i płynące stąd zagrożenia godności człowieka i rodziny⁴. Papież stwierdził, że świat współczesny, a więc społeczeństwo, zdaje się być w agonii. Tę agonię świata widział on w jego świadomym marszu do desakralizacji, w kierowaniu się w stronę świeckości i techniki. Żyjemy w świecie jakby skapanym we mgle. Panuje w nim nie tylko nieznajomość Ewangelii, lecz także częste odrzucanie jej przez współczesnych ludzi. Toczy się zmaganie o „duszę świata”⁵. Widoczna jest fałszywa hierarchia wartości, wyraźne oznaki społeczeństwa produkcji i konsumpcji. Świat widzi cel i szczęście człowieka w bogactwie, w przyjemności i indywidualności. Rozpowszechniona chęć użycia i egoizm prowadzi do imitacji miłości i wypaczonego pojęcia wolności. Owocem tego jest duch niezależności i swawoli, buntu, pychy i przemocy. Dominuje w świecie szukanie przyjemności, arogancja i chęć władzy. Przy tym widoczne są: kryzys rodziny, wyścig zbrojeń, rozwijający się terroryzm, przemoc, używanie narkotyków, wybuchanie nowych konfliktów prowadzących do wojen. Świat jest pełen kontrastów, a cywilizacja coraz bardziej ruchliwa, głośnie.

² Świat jest wielobarwny, wysoce niejednorodny. Różnorodność jest bogactwem ludzkości. A od tego, z której strony się spojrzy, zależy, co się dostrzeże. I nie chodzi tylko o wymiar przestrzenny, ale także czasowy, bowiem to, jak odbieramy obecnie zachodzące zjawiska, zależy także od tego, czy wiemy, co się działo wcześniej, także w tej nieco bardziej odległej historii, oraz od tego, jakie z tej wiedzy wyciągamy wnioski. Szczególnie duże znaczenie ma ten fakt przy interpretowaniu zjawisk o charakterze międzynarodowym, politycznym (tu także międzynarodowym), czy wreszcie globalnym, bowiem, jak niezwykle słusznie ujął to Prof. G. W. Kołodko w swej książce pt. *Wędrujący Świat*, rozpoczynając jeden z rozdziałów słowami, nic nie dzieje się poza czasem. Por. G. W. Kołodko, *Wędrujący świat*, Warszawa 2008, s. 58.

³ Por. Cz. Parzyszek, „*Współczesny świat*” i „*współczesny człowiek*” – wyzwanie dla formacji zakonnej, w: *Formacja dzisiaj do życia konsekrowanego jutra*, art. cyt., s. 22.

⁴ Dość szczegółowo te zagrożenia, ukazane przez Jana Pawła II w różnych przemówieniach, zostały opisane w pozycji: Cz. Parzyszek, *Nowa ewangelizacja – drogą Kościoła do nadziei. Refleksje w oparciu o nauczanie Jana Pawła II*, Ząbki 2010, s. 34-101.

⁵ Por. Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1995, s. 100.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

Mocne są słowa encykliki *Sollicitudo rei socialis*, w której Jan Paweł II roztoczył panoramę współczesnego świata. Żyjemy w innym świecie. Widoczne są znaki niedorozwoju: załamanie nadziei na progres; powiększanie przedziału na polu materialnym – bogactwo i nędza; na polu kulturalnym – cofanie się aż do analfabetyzmu; na polu prawa – ograniczanie prawa do inicjatywy gospodarczej; na płaszczyźnie indywidualnej – równanie w dół, co rodzi bierność, frustrację i beznadziejność; na płaszczyźnie społecznej – nieuszanowanie podmiotowości, rodzące wielorakie kryzysy (szczególnie mieszkaniowy), bezrobocie, zadłużenie międzynarodowe, zjawiska terroryzmu, emigracji, kampania przeciw przyrostowi naturalnemu⁶.

Współczesny świat jest przede wszystkim światem otwartym. Mówiąc obrazowo jest to świat „bez drzwi i okien”, w którym wszyscy wiedzą o sobie wszystko. Dzięki radiu i telewizji satelitarnej wiadomości nie tylko słuchowe ale i wizualne docierają bardzo szybko. W każdej chwili człowiek współczesny jest informowany o wszystkich większych i mniejszych wydarzeniach nie tylko na kuli ziemskiej, ale i w kosmosie. Styl ludzkiego życia mierzy się już nie w perspektywie jednego miasta czy państwa, lecz całej ziemi. Człowiek zanurzony jest w wydarzenia świata: przeżywa trzęsienia ziemi, klęski głodu, katastrofy samolotów, akcje terrorystyczne, nie mówiąc już o mniejszych czy większych wojnach. To wszystko wpływa na postawę ludzi i ich zachowania⁷.

Świat współczesny dostał się w sztormowy ogień zmian. Tempo tych zmian jest tak szybkie, że wszystko przepływa jak w wariackim kalejdoskopie. Szybko następujące zmiany stanowią konkretną siłę, która głęboko draży ludzkie życie. Większość ludzi jest nieprzygotowana, by sprostać tym zmianom, co powoduje coraz większe poczucie dezorientacji. Zmiany wywołują poczucie nietrwałości i przelotności zdarzeń, co znajduje odbicie w ludzkiej świadomości i zmienia ich stosunek do innych, do rzeczy i otaczającego świata, do wartości i religii. Pod wpływem szybko następujących po sobie zmian – jak się zdaje – ludzie tracą bezpowrotnie więzy z przeszłością i z tradycją⁸.

Pierwszorzędnym celem tak zorientowanej kultury nie jest człowiek, ale obfitość i doskonałość wytworów, coraz sprawniejsza produkcja. Zaczynamy żyć w kulturze, gdzie dla człowieka „być” znaczy produkować, a „żyć” znaczy posiadać. Dzięki nowej gałęzi wiedzy przyrodniczej, zwanej inżynierią genetyczną, wtargnięto bardzo głęboko w kod życia. Szokują wnioski „inżynierii genetycznej” i problemy moralne z tym związane. Wiele z tych praktyk budzi zasadniczy sprzeciw⁹.

⁶ Por. Tenże, *Sollicitudo rei socialis* 11-25. Papież widzi również aspekty pozytywne: pełna świadomość godności każdej istoty ludzkiej, odczuwana konieczność solidarności, troska ekologiczna, uznanie zaangażowania wielu warstw społecznych. Por. Tamże 26.

⁷ Por. Cz. Parzyszek, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, Żabki 2012, s. 25-26.

⁸ Por. Tamże, s. 26; Cz. Parzyszek, „*Współczesny świat*” i „*współczesny człowiek*” – wyzwanie dla formacji zakonnej, art. cyt., s. 24.

⁹ Por. tamże, s. 24-25. Produktem cywilizacji szybkich zmian stała się również „kultura wyrzucania”. Chodzi o przedmioty jednorazowego użycia. Wyrzuca się papierowe chusteczki, kubki, fartuszki dla dzieci, stroje jednorazowego użycia. Zjawisko jednorazowości i rozpowszechniania się „kultury wyrzu-

2. Zagubienie *sacrum*⁰

Coraz częściej słyzy się twierdzenia: Bóg jest niepotrzebny, nie na czasie, nie do przyjęcia; jest przeciwko człowiekowi. Mamy do czynienia z wielością sekt, które drażną ludzkie serca zostawiając ślad spustoszenia religijnego. Motywacja religijna w życiu ludzi dotkniętych jadem sekt nie odgrywa większego wpływu na ich życie. Ponadto współczesny człowiek dotknięty chorobą postmodernizmu i uczulony na swoiście pojętą wolność, nie może przyjąć Boga, który wymaga, daje przykazanie – normy moralne¹¹. Dlatego pojawia się slogan o prywatności życia. Spod norm moralnych i religijnych wyjęte zostało życie społeczne, polityczne. Ponadto, jedne dogmaty przyjmuje się i akceptuje, inne stają się niewygodne, na co wskazują badania socjologiczne. Jest to owoc postmodernizmu¹².

Akceptowana ucieczka od prawdy poprzez bałwochwalstwo rozumu, wygenerowała modny nurt sekularyzmu, który oznacza – jak to już wspomniano – proces wypłukiwania wartości religijnych z życia społeczno-kulturowego¹³. Sekularyzm jest „wyzwaniem” relatywizmu i subiektywizmu, których zapleczem jest nihilizm¹⁴. Sekularyzacja praktyczna – stwierdza B. Drożdż – bazuje na pewnej bezwładności ludzkiej mentalności, która zbyt łatwo karmi się lansowanym, również przez uprawianą naukę i ustanawiane prawo, ostrym przeciwstawieniem teorii praktyce. Poglębiany następnie, zwłaszcza przez media, dysonans między teorią i praktyką, formułuje nowe paradygmaty indywidualnego i społecznego życia. Treścią tychże paradygmatów jest zauważalna sprzeczność: wierzący a niepraktykujący; etyczny ale niemoralny; praworządny lecz niesumienny; tolerancyjny a jednak wojujący; demokratą lecz całkowicie niedialogowy itp. Sekularyzacja upraszcza pojmowanie zjawisk i rzeczy odrywając je od szerszego kontekstu, co prowadzi do fragmentaryzacji ludzkiej egzystencji, do bezdusznego formalizmu, a ostatecznie do zeświecczenia¹⁵. Sekularyzm ujawnia się w społeczeństwie konsumpcyjnym poprzez hedonizm, pragmatyzm, oraz pogoń za aktywnością. Odrzuca on normy etyczne i prawdy o świętości życia, co prowadzi do legitymizacji relatywizmu moralnego i do

cania” to nie jest sprawa tylko papierowych przedmiotów, ale także i przekonań. Odrzuca się lub zmienia sposoby zachowania, postępowania, zasady życia, poglądy filozoficzne i religijne. Głęboko wierzący katolik odrzuca nagle religię i staje się zagorzałym sprzymierzeńcem i aktywistą jakiejś lewicy po to tylko zresztą, aby za chwilę oddać się bez reszty innej sprawie, jakimś ruchowi czy subkulturze.

¹⁰ Por. J. Rodriguez, *Nowa ewangelizacja Europy w nauczaniu Jana Pawła II*, w: *Nowa ewangelizacja*, L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel (red.), kolekcja „Communio”, t. 8, Poznań 1993, s. 172.

¹¹ Por. W. Kawecki, K. Flader, *Dokąd zmierzamy...? Rozmowy o życiu, wierze i świecie*, Warszawa 2009, s. 129-131, 135-136.

¹² Por. tamże, s. 134-135.

¹³ Por. B. Drożdż, *Uwarunkowania społeczno-kulturowe ewangelizacji w Polsce*, w: *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*, W. Przygoda, E. Robek (red.), Sandomierz 2011, s. 49.

¹⁴ Por. tamże, s. 47, przypis 13 i 14. Zob. W. Piwowski, *Socjologia religii*, Lublin 2000, s. 256-359; M. Radwan, *Rodowód sekularyzacji, w: Jakość życia. Człowiek wobec cywilizacji technicznej*, J. Krucina (red.), Wrocław 1977, s. 122-124; M. Luber, *Ende der Säkularisierung?*, „Stimmen der Zeit” nr 4 (2008), s. 259-269; J. Mariański, *Sekularyzacja i desekularyzacja w nowoczesnym świecie*, dz. cyt.

¹⁵ B. Drożdż, *Uwarunkowania społeczno-kulturowe ewangelizacji w Polsce*, art. cyt., s. 49-50.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

obojętności religijnej. Dlatego w tak lansowanym społeczeństwie pluralistycznym ważniejsza jest niewierność, przymus wyboru i kreatywność, niż wierność i prawda.¹⁶

Widoczny kryzys prawdy (owoc sekularyzmu) wyraża się w radykalnym jej odrzuceniu, albo w jej zafałszowaniu, gdyż przestała być uznawana za jakąkolwiek wartość w życiu ludzkim¹⁷. Człowiek zawsze miał trudności z prawdą i zajmował wobec niej różne negatywne postawy. Jedni twierdzili, że prawda nie ma żadnego znaczenia, inni wyrażali przekonanie, że nie można jej poznać (agnostycyzm, sceptycyzm), albo tylko można ją poznać cząstkowo, lub ma charakter względny (relatywizm) – stąd każdy ma w swoim sumieniu swoją własną prawdę i tylko to go obowiązuje (subiektywizm)¹⁸.

Stosunek do prawdy wiąże się z wizją człowieka i jego życia w relacji do Boga i świata. Dlatego współczesny generalny kryzys prawdy ujawnia zagubienie prawdy o człowieku, jego podstawowej tożsamości, a to prowadzi do braku odpowiedzi na pytanie, kim człowiek jest, po co i dla kogo żyje, jakie jest jego życiowe powołanie. W tej sprawie toczy się ostry spór o koncepcję człowieka, a tym samym o wartość jego życia i miejsce w rzeczywistości społecznej, między zwolennikami integralnej koncepcji człowieka i życia ludzkiego oraz proponującymi redukcyjne koncepcje sprowadzone do jakiegoś wymiaru człowieczeństwa.¹⁹

Groźnym znakiem zagubienia prawdy staje się nihilizm – wspólny horyzont wielu filozofii, prowadzących do odrzucenia wszelkich fundamentów i negacji prawdy obiektywnej. Odrzuca on całkowicie religijny wymiar życia ludzkiego; jest zaprzeczeniem człowieczeństwa człowieka i samej jego tożsamości (por. FR 88-90)²⁰. Nihilizm rozpowszechnia tezę, że wszystko jest ulotne i tymczasowe (FR 46)²¹. Przyczynia się on do

¹⁶ Wielu autorów omawia powyższe problemy. Oprócz już wyżej cytowanych warto wskazać jeszcze: R. Kamiński, *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*, Lublin 1997; J. Krucina, *Drogami Kościoła*, Wrocław 2000; J. Mariański, *Między sekularyzacją a ewangelizacją*, Lublin 2003; Tenże, „Struktury grzechu” w ocenie społecznego nauczania Kościoła, Płock 1998; P. Mazanka, *Źródła sekularyzacji i sekularyzmu w kulturze europejskiej*, Warszawa 2003; S. Wielgus, *Ideowy obraz współczesnej kultury euroatlantyckiej w: Akcja Katolicka w społeczeństwie polskim*, R. Podpora (red.), Lublin 1999, s. 9-31; F. Woronowski, *Chrześcijańska pedagogia w nowej ewangelizacji*, Łomża 2002.

¹⁷ Por. W.B. Smith, *Bez prawdy nie ma wolności*, w: Jan Paweł II, *Veritatis splendor. Tekst i komentarze*, A. Szostek (red.), Lublin 1995, s. 189-195.

¹⁸ Por. J. Nagórny, *Posłannictwo chrześcijan w świecie*, t.1. *Świat i wspólnota*, Lublin 1997, s. 278; M. Chudy, *Światło dla wszystkich*, w: Jan Paweł II, *Veritatis splendor. Tekst i komentarze*, dz. cyt., s. 257; K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002, s. 67-68; Cz. Parzyżek, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, dz. cyt., s. 20.

¹⁹ Por. T. Styczeń, *Wolność z prawdy żyje. Wokół encykliki „Veritatis splendor”*, w: Jan Paweł II, *Veritatis splendor. Tekst i komentarze*, dz. cyt., s. 127-168; J. Nagórny, *Europejski wymiar duchowości chrześcijańskiej*, w: *Europa jutra. Europejski rynek wewnętrzny jako zadanie kulturalne i gospodarcze*, P. Kosiński (red.), Lublin 1994, s. 229-230; J. Życiński, *Humanizm chrześcijański w obliczu współczesnego kryzysu kultury*, w: *Tertio millennio adveniente. U progu trzeciego tysiąclecia*, G. Witaszek (red.), Lublin 2000, s. 237-238.

²⁰ Por. G. Mucci, *Il nichilismo nell'enciclica „Fides et ratio”*, „La Civiltà Cattolica” nr 150(1999), s. 359-369; F. Bottari, *Secolarizzazione e nichilismo*, „Vita e Pensiero” nr 1(1997), s. 27-30.

²¹ Por. G. Mucci, *L'origini del nichilismo contemporaneo*, „La Civiltà Cattolica” nr 150(1999), s. 31-44; K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 70.

Stosunek do prawdy wiąże się z wizją człowieka i jego życia w relacji do Boga i świata. Dlatego współczesny generalny kryzys prawdy ujawnia zagubienie prawdy o człowieku, jego podstawowej tożsamości, a to prowadzi do braku odpowiedzi na pytanie, kim człowiek jest, po co i dla kogo żyje, jakie jest jego życiowe powołanie.

powstania pustki egzystencjalnej, której dramatycznym przejawem jest utrata celu i sensu życia, co wyzwała agresję i prowadzi do frustracji.

Refleksję nad zagubieniem prawdy należy umieścić w kontekście postmodernizmu²². Zastępuje on ideał prawdy ideałem zaspakajania potrzeb, lansuje hasło wolności od wszystkiego i do wszystkiego; każdy może czynić wszystko, co zechce i zaniedbywać co zechce, ponieważ nie istnieją żadne, absolutne kryteria, ani poznawcze, ani etyczne, ani estetyczne.²³ Postmodernizm propaguje nowy model człowieka wyzwolonego od prawdy i moralności, od stałych przekonań, stałych wartości i obowiązków, a jego celem jest bawić się, korzystać z dóbr i z każdej nadarzającej się przyjemności.²⁴

Współczesny kryzys prawdy wiąże się bezpośrednio z kryzysem wolności nie tylko poprzez nadużywanie wolności, ale poprzez zafałszowanie wizji ludzkiej wolności. Może to być wyjątkowo groźne, gdyż człowiek omamiony pozorami wolności nie zdaje sobie sprawy z tego, że faktycznie jest zniewolony i nie szuka prawdziwego wyzwolenia. Fałszywa koncepcja wolności leży u podstaw wielu negatywnych zjawisk współczesności²⁵. Najgroźniejszym zafałszowaniem wolności jest potraktowanie jej jako absolutu – rzekome źródło wszelkich wartości; przekonanie, że prawdziwa wolność jest sprzeczna

²² Trudno o jednoznaczną definicję postmodernizmu, gdyż jedną z jego cech jest „niedefiniowalność”. Por. Van der Vloet, *Wiara wobec wyzwań postmodernizmu*, ComP nr 6(1994), s. 61-62; S. Wielgus, *Postmodernizm jako współczesne wyzwanie wobec podstaw kultury euroatlantyckiej i chrystianizmu*, dz. cyt., s. 339-346; J. Życiński, *Apoteoza relatywizmu etycznego w postmodernizmie*, „Ethos” nr 1-2(1996), s. 171-183.

²³ Por. A. Grzegorzcyk, *Postmodernizm przeciwko prawdzie*, „Ethos” nr 1-2(1996), s. 154; J. Nagórny, *Posłannictwo chrześcijan w świecie*, dz. cyt., s. 282; S. Wielgus, *Ideowy obraz współczesnej kultury euroatlantyckiej*, art. cyt., s. 23.

²⁴ Por. S. Wielgus, *Ideowy obraz współczesnej kultury euroatlantyckiej*, art. cyt., s. 23; K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 71; T. Bortkiewicz, *Mentalność sekty a ideologia postmodernistyczna*, „Ethos” nr 1-2(1996), s. 160-168; Tenże, *Ważność świadectwa prawdzie w dobie ponowoczesności*, CT nr 4(1996), s. 108; E. Berger, *Die Kirche in der Nachmoderne: Der Kampf um Symbole*, „Theologisch-praktische Quartalschrift” nr 4(1999), s. 338-345.

²⁵ Por. J. Nagórny, *Posłannictwo chrześcijan w świecie*, t.1. *Świat i wspólnota*, dz. cyt., s. 348; J.-Eslin, *La nouvelle situation religieuse*, „Christus” nr 47 (2000), s. 138-140.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

z wiarą chrześcijańską i jest możliwa jedynie wtedy, kiedy człowiek odrzuci Boga, obiektywną moralność i stanie się „panem samego siebie”. Tego typu zafałszowanie stanowi poważną przeszkodę dla nowej ewangelizacji²⁶.

Wreszcie kryzys prawdy jest również kryzysem sumienia, który przejawia się w zaćmieniu lub znieprawieniu sumienia. Wówczas nie potrafi ono właściwie odróżnić dobra od zła, a nawet próbuje usprawiedliwiać zło, czy uznać je za dobro. Dochodzi do tego na drodze zaniedbań w poszukiwaniu pełnej prawdy, oraz przez przyzwyczajanie do grzechu pod wpływem uwarunkowań społecznych²⁷. Jan Paweł II mówiąc o współczesnym kryzysie sumienia wskazywał na kryzys rozumienia obiektywnej prawdy i tym samym funkcjonowania sumienia²⁸.

Wielorakie kryzysy prawdy, sumienia, wolności doprowadziły do kryzysu moralnego współczesnego świata, którego szczególny wyraz znajduje się w odniesieniu do godności człowieka i wartości życia ludzkiego. Ocenę współczesnej cywilizacji Jan Paweł II wyraził terminem „kultura śmierci”. Przeciwstawia się ona chrześcijańskiej „kulturze – cywilizacji miłości” (anti-life mentality)²⁹. Istotny wpływ na lekceważący stosunek do życia ludzkiego miały wspomniane prądy myślowe.

Procesy sekularyzacji i desakralizacji z coraz większą mocą nadal wpływają na myślenie i styl życia katolików, niszcząc ich wiarę i zapał apostołski. Jeśli Bóg umarł, to prawda, miłość, piękno, jako pojęcia absolutne, nie mogą istnieć. Wszystko staje się względne oprócz relatywizmu, który jest absolutny i bezdyskusyjny. Znaczący to, że prawda i fałsz, dobro i zło mogą się zmieniać, gdyż zależy to od epok, okoliczności, a szczególnie od wolnej decyzji człowieka. Taka ideologia staje się sposobem życia, praktyką, która obecna jest w wielu dziedzinach życia i przybiera różne oblicza. Jest obecna w dziedzinie moralności, w dziedzinie życia społecznego i polityki, wiedzy i poznania, pluralizmu religijnego i w mediach³⁰. Benedykt XVI powiedział wprost: „Tworzy się dyktatura relatywizmu, który nie uznaje niczego jako ostateczne i pozostawia jako najwyższą miarę tylko własne „ja” i jego zachcianki”³¹.

Analiza zagrożeń obecnych w świecie pozwala wysnuć bardzo wiele wniosków³². Po pierwsze, zagrożone są: zarówno człowiek, jak i środowisko jego życia oraz społeczności,

²⁶ Por. K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji*, dz. cyt., s. 72-73.

²⁷ Por. I. Mroczkowski, *Wyzwania przed ludźmi sumienia w Polsce*, w: *Człowiek. Sumienie. Wartości*, J. Nagórny, A. Derdziuk (red.), Lublin 1997, s. 121-125.

²⁸ Por. T. Styczeń, *Reewangelizacja Europy sprawą reedukacji sumienia*, w: *Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu*, K. Góźdz (red.), Lublin 1993, s. 40-42; M. Pokrywa, *Rola Ducha Świętego w kształtowaniu dojrzałego sumienia. Refleksja nad nauczaniem Jana Pawła II w perspektywie Roku 2000*, w: *Wyzwania moralne przełomu tysiącleci*, J. Nagórny, A. Derdziuk (red.), Lublin 1999, s. 192-195.

²⁹ FC nr 30; LR nr 13; por. I. Dec, *Życie czy śmierć – dramat naszego czasu*, w: *Życie – dar nienaruszalny. Wokół encykliki Evangelium vitae*, A. Młotek, T. Reroń (red.), Wrocław 1995, s. 109-113; A.L. Szafranski, *Encyklika Jana Pawła II „Evangelium vitae” na tle współczesnej cywilizacji śmierci*, w: *W stronę...życia*, M. Renkielski (red.), Kielce 1996, s. 25-30

³⁰ Por. A. Giordano, *Ewangelizacja w zsekularyzowanej Europie*, HD nr 2 (2011), s. 78-90.

³¹ Benedykt XVI, *Homilia na Mszy św. na inaugurację pontyfikatu*, 18.04.2005.

”

Należy stwierdzić, że żyjemy w cywilizacji, która przeżywa poważny kryzys. W swej przenikliwości i odwadze proroka, Jan Paweł II nazwał ją wprost cywilizacją śmierci. To cywilizacja, w której „ideałem” staje się poniżenie prawdy aż do ubóstwienia kłamstwa, poniżenie wolności aż do ubóstwienia niewoli, poniżenie miłości aż do ubóstwienia nienawiści, poniżenie piękna aż do ubóstwienia brzydoty fizycznej, moralnej i duchowej, poniżenie ciała aż do ubóstwienia wyuzdania.

do których osoba ludzka przynależy, społeczność rodzinna, narodowa, państwowa, kościelna, ogólnościowa. Po drugie, w centrum tego zagrożenia jest osoba i rodzina ludzka. Patrząc z punktu widzenia biologicznego – zagrożenie to spowodowane jest zatruciem środowiska, chorobami, zamachami na życie ludzkie; z punktu moralnego – zagrożenie wynika z naruszenia Bożego ładu tak w sobie, jak i wokół siebie, w życiu społecznym i międzynarodowym; z punktu intelektualnego – zagrożenie powstałe z powodu „zakłamania prawdy w człowieku”, nieuznawania istnienia obiektywnej prawdy i możliwości jej poznania, narzucania ideologii zawierających fałszywy obraz rzeczywistości; z punktu społecznego – zagrożenie powstałe w wyniku istnienia niesprawiedliwości społecznej, dyskryminacji, manipulacji opinią publiczną, informacją. Po trzecie, papież stwierdził fakt natężania się owego zagrożenia – w porównaniu z tym, jakie było w czasie Soboru Watykańskiego II – a ponadto, zauważył, że istotne jego źródło leży w usiłowaniu podważenia prawdy o transcendentnej godności człowieka, czego wyrazem jest łamanie jego uprawnień. Po czwarte, w okresie pontyfikatu Jana Pawła II poszerzało się i pogłębiało jego spojrzenie na problem zagrożenia człowieka, np. na źródła tego zagrożenia, czego wyrazem jest m.in. ukazanie w encyklice społecznej *Centesimus annus* niebezpieczeństw grożących osobie ludzkiej i społeczeństwom z powodu bezkrytycznego przejmowania z krajów wysoko rozwiniętych stylu życia społeczno-gospodarczego i ideologii liberalizmu.³² Należy stwierdzić, że żyjemy w cywilizacji, która przeżywa poważny kryzys. W swej przenikliwości i odwadze proroka, Jan Paweł II nazwał ją wprost cywilizacją śmierci. To cywilizacja, w której „ideałem” staje się poniżenie prawdy aż do ubóstwienia kłamstwa, poniżenie

³² O zagrożeniach, na które wskazuje Jan Paweł II patrz: Cz. Parzyszek, *Nowa ewangelizacja – drogą Kościoła do nadziei. Refleksje w oparciu o nauczanie Jana Pawła II*, dz. cyt., s. 34-101.

³³ Por. tamże, s. 99-101.

wolności aż do ubóstwienia niewoli, poniżenie miłości aż do ubóstwienia nienawiści, poniżenie piękna aż do ubóstwienia brzydoty fizycznej, moralnej i duchowej, poniżenie ciała aż do ubóstwienia wyuzdania. Jest to cywilizacja, która ubóstwia to, co nas niszczy³⁴.

3. Dechrystianizacja – zagrożeniem dla człowieka

Wyżej wspomniane prądy myślowe prowadzą wprost do dechrystianizacji. W procesie dechrystianizacji chodzi o to, by chrześcijanin sam żył tak, jakby był pozbawiony ontycznej przynależności do Chrystusa i by żył tak jakby Chrystus nie istniał, jakby Chrystus go nie odkupił. Jest to wielka pokusa absurdalnej alternatywy, która zamiast chrześcijanina uszczęśliwić, pozbawia go wszelkiej nadziei. To jest rodzaj powtarzającego się dramatu pierwszych rodziców. Największym niebezpieczeństwem dechrystianizacji nie jest – jak mogłoby się wydawać – ograniczenie wpływu chrześcijaństwa, czy dokładniej – samego Kościoła, na współczesną kulturę i cywilizację. Ostrze niebezpieczeństwa skierowane jest ku samemu chrześcijaninowi i ku rzeczywistościom ludzkim, jakie tworzy chrześcijanin. Najbardziej zagrożone dechrystianizacją jest chrześcijańskie małżeństwo, rodzina katolicka, naród chrześcijański, społeczeństwo w swych strukturach i instytucjach wyrosłych z chrześcijaństwa, a nade wszystko sam Kościół w swej młodości, żywotności i w swoim misyjnym i apostołskim dynamizmie.

Proces dechrystianizacji pozbawia człowieka nadziei pokładanej w Chrystusie, Jedyńm Zbawicielu świata. Dechrystianizacja wprowadza człowieka na drogę cynizmu, nihilizmu i absurdu. Znamienny pozostaje fakt, iż obszary cynizmu, nihilizmu czy absurdu wcale nie stanowią jakiegś alternatywy dla chrześcijańskiej nadziei pokładanej w Chrystusie, ale są jedynie powtórką tragicznej lekcji błędu pierwszych rodziców: „otworzyły im się obojgu oczy i zobaczyli, że są nadzy” (Rdz 3, 1 n). Dechrystianizacja ma swoje wewnętrzne mechanizmy sterujące jej procesami, a mianowicie: ignorowanie wymiaru transcendencji człowieka (religijności jako ukierunkowania człowieka na Boga, ignorowanie osobistej relacji człowieka z Bogiem (religii jako odpowiedzi człowieka na wezwanie Boga), jak i zażyłości chrześcijanina z Chrystusem (ontycznego wszczępienia człowieka w Chrystusa w sakramencie chrztu św.). Ma też swoje wewnętrzne motywacje zachodzących procesów, takie jak: chęć emancypacji człowieka od Boga, chęć detronizacji Chrystusa jako Jedyńego Pana i Zbawiciela człowieka i świata, a także instytucjonalizacja Kościoła na sposób świecki. Sprzyjają temu następujące zjawiska zachodzące we współczesnej kulturze i cywilizacji, a mianowicie: areligijny humanizm, kultura śmierci, konsumpcjonizm, hedonizm, materializm – po prostu ateizm praktyczny.

W wydanym dokumencie po Synodzie Biskupów Europy (28 listopada do 14 grudnia 1991 r.) czytamy: „Chociaż marksizm narzucony siłą upadł, rozprzestrzenił się bardzo w całej Europie materializm i ateizm praktyczny. Mimo że się ich nikomu nie narzuca, ani nawet wprost nie proponuje, prowadzą one wielu do takiego sposobu myślenia i postępowania, »jakby Boga nie było«”³⁵.

³⁴ Cz. Parzyszek, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, dz. cyt., s. 43-44.

³⁵ Por. G. Paulo II, *Europa. Un magistero tra storia e profezia*, Casale Monferato 1991, s. 31-36.

Zwykłą konsekwencją tego jest wewnętrzna pustka, widoczna w wielu przestrzeniach ludzkiego życia³⁶. Media współczesne wpływają na różne sfery życia człowieka powodując wzrost poziomu agresji, kształtowanie postawy konsumenckiej, czy formowanie fałszywej wizji siebie i świata³⁷. Media mogą kreują fałszywy obraz człowieka i świata. Preferowane przez media wzorce zachowań charakteryzują się nadmiernym ekspozowaniem wartości zabawy, rozrywki, nieograniczonej wolności, łatwego sukcesu, co prowadzi do zafałszowania obrazu świata. Media niosą zagrożenie dla słowa i rozwoju osoby poprzez dominację obrazu zwaną ikonosferą człowieka.³⁸ Media propagują mity a lekceważą fakty. Wzbudzają żywe zainteresowanie mitologizacją współczesnej rzeczywistości. Są to nowe mity świadomie tworzone i propagowane przez media. Świat mitów i świat mediów wzajemnie się przenikają³⁹. Media kreują „iluzyjną normalność”. Nie podają tego, co jest akceptowane i czego człowiek oczekuje, ale narzucają własne wzorce do naśladowania; zniekształcają rzeczywisty obraz życia⁴⁰.

Wśród aktualnie zachodzących procesów cywilizacyjnych najbardziej widocznym „znakiem czasu” jest kryzys osobowości i duchowości współczesnego człowieka, który sprawia, że „obserwujemy dziś miliony ludzi w rozpaczliwej pogoni za własnym cieniem, pochłaniającym filmy, sztuki teatralne, powieści i najróżniejsze poradniki, które obiecują, nawet najbardziej mętnie, pomóc w odnalezieniu utraconej tożsamości”⁴¹. Skutki tego widoczne są najbardziej w życiu ludzi młodych. Można wskazać m.in. na: osłabienie religijności, selektywność w odniesieniu do prawd wiary, indyferentyzm religijny, kryzys autorytetów osobowych i moralnych, osłabienie praktyk religijnych, bezideowość, materializm praktyczny, małą odporność na zagrożenia ze strony sekt, fizyczną, psychiczną i duchową słabość.

Nowa cywilizacja sprawiła, że człowiek stał się integralną częścią maszyn, urządzeń, obrazów i sytuacji, które sam stworzył. Wiele jest zjawisk, które niepokoją człowieka. Jednym z nich jest „pustka egzystencjalna”. Ludzi ogarnia poczucie bezradności, bezsensu, a później beznadziejność i nuda. Ponadto jawi się dzisiaj kryzys na tle decyzji, który łączy się z kolejnym problemem związanym z nadmiarem wolności. Propozycji i możliwości jest tak dużo, że człowiekowi trudno podjąć decyzję, co ma wybrać. Oprócz pustki egzystencjalnej występuje dzisiaj jeszcze pewien rodzaj nerwic psychogennych, które łączą się z zakwestionowaniem i rozbiciem wartości, którymi dotychczas żył człowiek⁴².

³⁶ Por. P. Poupard, *La morale cristiana nel mondo. Indagine del Secretario per i non credenti*. Roma 1987, s. 11-112; I. Fucek, *Sens i znaczenie „nowej ewangelizacji”*, w: *Nowa ewangelizacja*, Communio t. 8, Pallottinum, Poznań 1993, s. 21-22.

³⁷ Media są pełnymi uczestnikami naszego świata społecznego i rzeczywistego. Por. B. Reeves, C. Nass, *Media i ludzie*, Warszawa 2000, s. 294; B. Matuszewska, *Mass-media - szanse i zagrożenia*, „Wychowawca” nr 6 (2002), s. 10-13; A. Lepa, *Pedagogika mass-mediów*, Łódź 1998, s. 11.

³⁸ Por. A. Lepa, *Pedagogika mass-mediów*, dz. cyt. s. 174-175.

³⁹ Por. Tenże, *Mity i obrazy*, Łódź 1999, s. 3-4, 8.

⁴⁰ Por. M. Medres, *Hollywood przeciwko młodym*, „Wychowawca” nr 8 (2002), s. 21-23.

⁴¹ A. Toffler, *Trzecia fala*, Warszawa 1985, s. 149.

⁴² O wielu zagrożeniach współczesnego świata możemy wyczytać w artykule: G. Janakiewicz, *Najważniejsze zagrożenia współczesnego świata. Charakterystyka zjawisk w ujęciu globalnym*, w: <http://stosunki->

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

W psychice ludzkiej istnieje jeszcze problem nowej umysłowości. Jest to umysłowość analityczna, konkretna, gdzie podstawowe znaczenie ma rachunek, eksperyment, fakt. Wszystko inne budzi nieufność. Człowiek o takiej umysłowości czuje się suwerenem ziemi, wszystko wiedzącym, a przynajmniej chcącym poznać intelektem. Uczciwość intelektualna zabrania mu wkalkulować w rzeczywistość „tajemniczy”.⁴³ Widać to dokładnie na przykładzie Europy. Po 1989 roku w Europie Wschodniej ogłoszono śmierć Boga przez ideologię, a w Europie Zachodniej ogłoszono śmierć Boga pod wpływem filozofii i sekularyzmu. Europejczyk XX wieku to człowiek, dla którego Bóg pozostał poza jego horyzontem myślowym.

Wystarczy przytoczyć wywiad dla miesięcznika *Radici Cristiane*, którego udzielił abp J.L. Bruguès OP, sekretarz Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej: „Żyjemy tak, jakby niebo było puste” – to hasło współczesnego świata. Musimy znaleźć nowe metody duszpasterstwa, które będą w stanie dotrzeć do ludzi niewierzących już w niebo. Kościół musi sobie w pierwszym rzędzie poradzić z ambiwalentnym stosunkiem wierzących do zsekularyzowanego społeczeństwa. Jedni uważają, że jest to wciąż społeczeństwo chrześcijańskie, bo ma ewangeliczne korzenie, a jego wartości, jak np. prawa człowieka, równość czy sprawiedliwość społeczna wywodzą się z chrześcijaństwa. Dla innych zaś zachodnie społeczeństwo tak bardzo się wyobcowowało z chrześcijaństwa, że Kościół powinien się prezentować jako faktyczna alternatywa dla współczesnego świata⁴⁴.

Jan Paweł II widząc ogrom zagrożeń człowieka i ludzkości szukał środków zapobiegawczych, aby nie zostawić człowieka samemu sobie. Mówił wprost: świat współczesny skąpany jest we mgle, ale szuka światła. Widział w sercach ludzkich ogromny świat dobra: wielkich pragnień, poświęceń i heroicznych wprost dokonań. Wiedział, że nie można zamknąć się tylko w utyskiwaniu, w czarnym patrzeniu, śledzeniu potyczek. Realistyczny bilans zawierający blaski jak i cienie nie powinien znieczulić na sprawy, które nadal pozostają otwarte i stają się w miłości pasterskiej zadaniem i wyzwaniem dla ludzi Kościoła⁴⁵. Papież dostrzegł wyzwanie, domagające się od całego Ludu Bożego podjęcia

miedzynarodowe.pl/index.php?option=com_conter. Por. P. Rosik, *Wybór należy do Ciebie. Poradnik dla młodzieży*, Warszawa 1999; Tenże, *Kościół wobec AIDS*, Warszawa 2001; K. Pawlina, *Młodzież końca XX wieku*, art. cyt., s. 64-77; J. Bagrowicz, *Współczesna młodzież*, art. cyt., s. 3; J. Przybyłowski, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży. Studium pastoralne*, dz. cyt., s. 14.

⁴³ Por. Cz. Parzyszek, „*Współczesny świat*” i „*współczesny człowiek*” – wyzwanie dla formacji zakonnej, w: *Formacja dzisiaj do życia konsekrowanego jutra*, art. cyt., s. 29; J. Przybyłowski, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży. Studium pastoralne*, dz. cyt., s. 146-175.

⁴⁴ J.L. Bruguès, *Dlaczego księża boją się nowej ewangelizacji*, w: www.radiovaticana.org/pol/articolo.asp (dostęp: 12.03.2014).

⁴⁵ J. Vanier napisał i takie słowa w książce „*Zranione Ciało*”: „Jednak przez lata życia spędzone z ludźmi, którzy zostali zdeptani i odsunięci, odkryłem coś nowego. To właśnie oni poprowadzili mnie ku głębinom mego własnego serca wypełnionego światłem i mrokiem... Poprowadzili mnie w stronę misterium Jezusa Chrystusa i Jego orędzia i w stronę tajemnicy ludzkości, zagadki jej dziejów. Ukazali mi światło jasniejące w ciemnościach. Zaczęli odsłaniać z coraz większą jasnością rozwijający się plan Boga względem ludzkości – plan głoszony przez proroków i świętych, na który nasze uszy pozostawały głuche. Pozwólcie mi opowiedzieć o tym planie (...)”.

Kościół podejmuje bardziej niż dotąd intensywną posługę pastoralną i szuka nowych form docierania z Ewangelią do współczesnego człowieka. Ten właśnie wysiłek intensyfikowania duszpasterstwa oraz poszukiwania nowych form komunikacji pastoralnej bywa określany mianem nowej ewangelizacji.

dzieła odnowy świata, w którym przyszło nam żyć. Sytuacja współczesnego świata skłania do korzystania z nowych sposobów i miejsc, w których można zwiastować Chrystusa i wartości chrześcijańskiego życia. W tej sytuacji jest rzeczą oczywistą to, że Kościół podejmuje bardziej niż dotąd intensywną posługę pastoralną i szuka nowych form docierania z Ewangelią do współczesnego człowieka. Ten właśnie wysiłek intensyfikowania duszpasterstwa oraz poszukiwania nowych form komunikacji pastoralnej bywa określany mianem nowej ewangelizacji.

Również Benedykt XVI przy różnych okazjach i w różnych przemówieniach ukazywał bardzo różnorodny obraz współczesnego świata. Streszczeniem jego wypowiedzi (jakby w pigułce) są słowa zawarte ostatnio w Liście Apostolskim *Ubicumque et semper* z 21 września 2011 roku, powołującym do życia *Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji*⁴⁶. Napisał w nim, między innymi, takie słowa: „Przemiany społeczne, których byliśmy świadkami w ostatnich dekadach, mają złożone przyczyny, które sięgają korzeniami odległych czasów i głęboko zmieniły postrzeganie naszego świata. Wystarczy pomyśleć o olbrzymich postęпах nauki i techniki, o zwiększeniu możliwości życiowych i przestrzeni indywidualnej wolności, o głębokich przemianach w dziedzinie ekonomii, o procesie mieszania się grup etnicznych i kultur w związku ze zjawiskiem masowej migracji oraz o wzrastającej wzajemnej zależności między narodami. Wszystko to miało swoje konsekwencje także w odniesieniu do wymiaru religijnego życia człowieka. I chociaż z jednej strony owe przemiany były niewątpliwym dobrodziejstwem dla ludzkości, a dla Kościoła źródłem dodatkowych bodźców do uzasadnienia nadziei, z drugiej strony doszło do niepokojącej utraty poczucia *sacrum*, a nawet do poddawania w wątpliwość tych podstaw, które wydawały się niezaprzeczalne, jak wiara w Boga Stwórcę i Jego opatrzność, objawienie Jezusa Chrystusa jako Jedynego Zbawiciela oraz wspólne rozumienie fundamentalnych doświadczeń człowieka, takich jak narodziny, śmierć, życie w rodzinie i odniesienie do naturalnego prawa moralnego”⁴⁷.

⁴⁶ List został podpisany w Castel Gandolfo, 21 września 2010 roku, w święto św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, w szóstym roku pontyfikatu Benedykta XVI. Polski przekład Listu Apostolskiego *Ewangelia zawsze i wszędzie (Ubicumque et semper)* znalazł się w: OR, wyd. polskie, nr 1 (2011), s. 11-13.

⁴⁷ Tamże, s. 11-12.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

W przemówieniu do uczestników pierwszej sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji (30 maja 2011) papież powiedział dość mocno: „Cechami kryzysu, którego doświadczamy, jest wykluczania Boga z życia osób, rozpowszechniona obojętność na samą wiarę chrześcijańską, a wręcz usiłowanie usunięcia jej na margines życia publicznego. W minionych dziesięcioleciach można było jeszcze znaleźć ogólny zmysł chrześcijański, jednoczący we wspólnocie całe pokolenia, wzrastające w cieniu, która kształtowała kulturę. Dziś, niestety, mamy do czynienia z dramatem fragmentaryczności, co czyni niemożliwym istnienie jednoczącego punktu odniesienia”⁴⁸.

Papież Franciszek też dołącza się do opinii swoich poprzedników. W adhortacji *Evangelii gaudium* w wielu miejscach roztacza obraz współczesnego świata, jego smutek z powodu odejścia człowieka od Boga i zanurzeniu się w „wieloraką i przygniatającą ofertę konsumpcji (...) w przyzwyczajonym do wygod i chciwym sercu, towarzyszący poszukiwaniu powierzchownych przyjemności oraz izolującemu się sumieniu” (EG nr 2). Papież podaje też przyczynę tego stanu: „Kiedy życie wewnętrzne zamyka się we własnych interesach, nie ma miejsca dla innych, nie liczą się ubodzy, nie słucha się już więcej głosu Bożego, nie doświadczą się słodkiej radości z Jego miłości, zanika entuzjazm związany z czynieniem dobra” (EG nr 2)⁴⁹.

Cały rozdział drugi adhortacji poświęca papież Franciszek „ewangelicznemu rozeznawaniu” rzeczywistości współczesnego świata. Zachęca również wszystkie wspólnoty, aby zachowały „zawsze uważną zdolność do badania znaków czasu”⁵⁰. Papież zauważa, że powiększają się niektóre patologie, lęk i rozpacz opanowują serca wielu osób, gaśnie radość życia, wzrasta brak szacunku i przemoc, nierówność społeczna (por. EG nr 52). Dlatego mówi zdecydowane „nie” dla wykluczenia (EG nr 53-54), „nie” dla bałwochwalstwa pieniądza (por. EG nr 55-56), „nie” dla nierówności społecznej rodzącej przemoc (por. EG nr 59-60). Świat zdaje się proponować „duchowość bez Boga” (EG nr 63)⁵¹. Papież stwierdza wyraźnie, że proces sekularyzacji zmierza do sprowadzenia wiary do prywatnego i wewnętrznego kręgu, neguje wszelką transcendencję, powoduje wzrastającą deformację etyczną, osłabienie poczucia grzechu oraz stopniowy wzrost relatywizmu (por. EG nr 64). Postmodernistyczny i zglobalizowany indywidualizm – pisze papież Franciszek – sprzyja stylowi życia osłabiającego wzrost i stabilność więzi między osobami i deformującego więzi rodzinne (por. EG nr 67).

⁴⁸ Benedykt XVI, *Musimy szukać nowych sposobów skutecznego głoszenia Ewangelii. Przemówienie do uczestników pierwszej sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji*, OR, wyd. polskie, nr 7 (2011), s. 40.

⁴⁹ Papież wskazuje wyraźnie, że również wierzący wystawieni są na ryzyko nieuchronne i stałe. Stają się osobami urażonymi, zniechęconymi, bez chęci do życia. Por. EG nr 2.

⁵⁰ Paweł VI, *Encyklika Ecclesiam suam* (6 sierpnia 1964), nr 19, AAS nr 56 (1964), s. 632.

⁵¹ Jak zauważa papież Franciszek taka sytuacja z jednej strony jest wynikiem ludzkiej reakcji wobec społeczeństwa materialistycznego, konsumistycznego i indywidualistycznego, a z drugiej wykorzystania biedy ludności żyjącej na peryferiach i w ubogich rejonach (por. EG nr 63).

4. Nowa ewangelizacja – konieczna dla odnowy świata

W takiej sytuacji papież: Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek stawiali sobie pytanie: jak odnowić oblicze ziemi, jak skutecznie dziś głosić Ewangelię, by przyczyniła się do odnowy współczesnego świata? W jaki sposób? Jakim językiem? Te pytania podjął już papież Paweł VI, w związku z Synodem Biskupów w 1974 roku, w adhortacji *Evangelii nuntiandi*, a termin „ewangelizacja” zdobył swoje trwałe miejsce w Kościele katolickim. Dopiero jednak od chwili, gdy Jan Paweł II dołączył do niego przymiotnik „nowa”, „nową ewangelizację” uczynił ideą przewodnią całego swego pontyfikatu. Termin ten wszedł w powszechne użycie już nie tylko do języka teologicznego i kościelnego, ale przedostał się także do języka codziennego głównie dzięki mass-mediom. Odtąd nieustannie słyszymy o potrzebie nowej ewangelizacji⁵².

Jest oczywiste, że obecnie, tak jak w początkach Kościoła, aktualna jest prawda, że nie ma innej Ewangelii – jest tylko jedna Ewangelia, którą trzeba strzec oraz głosić ją zawsze i wszędzie, również – współczesnemu światu. Dziś, jak przed wiekami, aktualne są słowa Chrystusa: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16, 15). Jednak ta sama Ewangelia głoszona jest wciąż nowym ludziom, w nowych sytuacjach i w nowych warunkach życia. Ewangelia się nie zmienia, ale zmienia się świat, któremu ma być ona głoszona. Inny był świat pierwszych wieków chrześcijaństwa, innym – świat wieków średnich, a jeszcze innym jest świat współczesny i współczesny człowiek⁵³.

Według Jana Pawła II *nowa ewangelizacja* to głoszenie Ewangelii zawsze nowej i zawsze niosącej nowość, która musi być prowadzona „z nową gorliwością, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu” (VS nr 106)⁵⁴. Nie chodzi tutaj, co z naciskiem podkreślił Jan Paweł II, o powtórny, ponowną ewangelizację, ale o taką

⁵² Adhortacja Pawła VI, *Evangelii nuntiandi* i szereg przemówień Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji przyczyniły się do nowych publikacji teologicznych. Nie brakuje ich również w języku polskim. Oto niektóre z nich: J. Salij, *Ewangelizacja: uwagi elementarne*, „Znak” nr 10 (1992), s. 4-16; *Nowa ewangelizacja*, kolekcja „Communio”, t. 8, L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel (red.), Poznań 1993; *Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu*, K. Gózdź (red.), Lublin 1993; A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I, Katowice 1995; K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 1995; W. Seremak, *Miłosierdzie Boże a nowa ewangelizacja*, Znaki czasu, Lublin 2001, s. 15-38; J. Przybyłowski, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży*, Lublin 2001; W. Przyczyna, *Teologia ewangelizacji*, Kraków 1992; K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002; Tenże, *Maryjny wymiar nowej ewangelizacji w nauczaniu Jana Pawła II*, „Salvatoris Mater” nr 5 (2003), s. 278-298; Cz. Parzyszek, *Nowa ewangelizacja – drogą Kościoła do nadziei. Refleksje w oparciu o nauczanie Jana Pawła II*, dz. cyt.; *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*, W. Przygoda, E. Robek (red.), Sandomierz 2011.

⁵³ Por. Cz. Parzyszek, „*Współczesny świat*” i „*współczesny człowiek*” – wyzwanie dla formacji zakonnej, w: *Formacja dzisiaj do życia konsekrowanego jutra*, art. cyt., s. 19-51.

⁵⁴ Por. V. Grolla, *Lagire della Chiesa. Teologia pastorale*. Padova 1999, s. 268-273; P. Giglioni, *Nuova evangelizzazione e Catechesi mistagogica*, „Euntes docete” nr 2 (1993), s. 265-273; G. Eder, *Ansätze für eine Neu-evangelisierung Europa*, „Theologisch-praktische Quartalschrift” nr 1 (1990), s. 57-60; A. L. Trujillo, *Wokół nowej ewangelizacji w Ameryce Łacińskiej*, „Animator” nr 3 (1992), s. 207-209; Cz. Parzyszek, *Nowa ewangelizacja – drogą kościoła do nadziei*, dz. cyt. s. 170.

Nowa ewangelizacja nie jest pojęciem magicznym, ale przede wszystkim oznacza postawę chrześcijanina, jest aktem zaufania do Chrystusa, który czyni nowymi wszystkie rzeczy. Jest też aktem odwagi i entuzjazmu, aby zmieniać oblicze ziemi. Jest wreszcie radosnym świadectwem chrześcijan, że Ewangelia jest zawsze aktualna. Orędzie zbawcze Jezusa Chrystusa potrzebuje odnowionej mocy. Styl życia wierzących potrzebuje autentycznej wiarygodności.

nową ewangelizację, która zdaniem papieża „musi dać odpowiedź spójną, trafną i przekonującą, zdolną umocnić wiarę katolicką w jej podstawowych prawdach, w jej wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym” (VS nr 106).⁵⁵

Zwięźle ujął to Benedykt XVI w cytowanym już przemówieniu 30 maja 2011 roku do uczestników pierwszej plenarnej Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji: „Głoszenie Jezusa Chrystusa dzisiaj musi odbywać się z odnowionym zapalem, aby przekonać współczesnego człowieka, często roztargnionego i obojętnego. Zadaniem nowej ewangelizacji w związku z tym będzie szukanie sposobów, by uczynić głoszenie zbawienia bardziej skutecznym; bez niego, bowiem nasze życie, pozostaje pełne sprzeczności i pozbawione tego, co istotne. Również w przypadku osób, które pozostają związane ze swoimi chrześcijańskimi korzeniami, ale przeżywają trudną relację ze światem współczesnym, ważne jest, by zrozumiały, że chrześcijaństwo nie jest czymś w rodzaju ubrania, które przyodziewa się w życiu prywatnym czy na szczególne okazje, ale czymś żywym, ogarniającym całość, potrafiącym przyjąć od współczesności wszystko to, co w niej dobre”⁵⁶.

Nowa ewangelizacja nie jest pojęciem magicznym, ale przede wszystkim oznacza postawę chrześcijanina, jest aktem zaufania do Chrystusa, który czyni nowymi wszystkie rzeczy. Jest też aktem odwagi i entuzjazmu, aby zmieniać oblicze ziemi.

⁵⁵ „Nie jest łatwo – stwierdza K. Jeżyna – odpowiedzieć na to pytanie, na czym polega owa «nowość» ewangelizacji, czy jest ona znacznie inna od pierwszej, czy ma być wykonywana «po nowemu», czy «nowa» ma być cała ewangelizacja, czy tylko niektóre jej elementy? Odpowiedź na te pytania jest wciąż trudna, ponieważ pojęcie nowej ewangelizacji ciągle się kształtuje, a różni autorzy odmiennie akcentują nowość poszczególnych jej elementów”. Tenże, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 33.

⁵⁶ Benedykt XVI, *Przemówienie do uczestników pierwszej sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji*, OR, wyd. polskie, nr 7 (2011), s. 40.

Jest wreszcie radosnym świadectwem chrześcijan, że Ewangelia jest zawsze aktualna. Orędzie zbawcze Jezusa Chrystusa potrzebuje odnowionej mocy. Styl życia wierzących potrzebuje autentycznej wiarygodności.

Aby nowa ewangelizacja mogła odnowić oblicze ziemi, powinna przyjmować konkretne formy działania. Dlatego z radością należy przyjąć istnienie tak wielu Szkół Nowej Ewangelizacji z jasnym programem formacji, jak szereg nowych inicjatyw ewangelizacyjnych, także bieżące informacje w prasie, m.in.: *Rozpoczyna się ewangelizacja nadmorska*⁵⁷, *Ewangelizatorzy Bieszczad*⁵⁸, *Misja wielkich miast*⁵⁹, czy też metoda „komórek parafialnych”⁶⁰.

Istotę nowej ewangelizacji papież Franciszek zawarł w adhortacji apostolskiej *Evangelii gaudium*. Można ją wyczytać już w pierwszym zdaniu: „Radość Ewangelii napędza serce oraz całe życie tych, którzy spotykają się z Jezusem. (...) Z Jezusem Chrystusem rodzi się zawsze i odradza radość” (EG nr 1). W ten sposób Papież zwraca uwagę, że nowa ewangelizacja to radosne świadectwo, które jest owocem łączności z Jezusem Chrystusem. Nawiązując do XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat nowej ewangelizacji, oraz do homilii Benedykta XVI⁶¹ na zakończenie tegoż Synodu, papież Franciszek przypomniał, że nowa ewangelizacja wzywa wszystkich i urzeczywistnia się zasadniczo w trzech obszarach. Najpierw dotyczy duszpasterstwa zwyczajnego, które ma na celu wzrost wierzących, by coraz lepiej całym życiem odpowiadali na miłość Bożą. Następnie chodzi o środowisko osób ochrzczonych, które jednak nie żyją zgodnie z wymogami chrztu świętego. I po trzecie, nowa ewangelizacja jest związana z głoszeniem Ewangelii tym, którzy nie znają Chrystusa, lub zawsze Go odrzucali (por. EG nr 14).

⁵⁷ Kilkudziesięciu ewangelizatorów wyruszyło do nadmorskich miejscowości diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej, aby dzielić się wiarą na plażach, skwerach i miejskich placach. Przez dziesięć dni ewangelizatorzy w dwóch grupach przemierzają łącznie około stu kilometrów wybrzeża. Nie zabierają ze sobą nic, zdają się na Opatrzność Bożą. KAI, 23.07.2011.

⁵⁸ Przez tydzień młodzi ludzie poprzez różne formy działalności apostolskiej dzielili się swoim świadectwem Boga z turystami wypoczywającymi w Bieszczadach. Miejscem aktywności młodych ewangelizatorów były szlaki turystyczne i rejon Zalewu nad Soliną. KAI, 23.07.2011.

⁵⁹ Tak nazywa się inicjatywa duszpasterska w ramach nowej ewangelizacji w Europie. Odbyła się ona w Wielkim Poście 2012 r. w dwunastu wielkich miastach tego kontynentu, w tym w Warszawie. Podjęli ją wspólnie biskupi wielkich miast Europy. Chcą oni prowadzić nową ewangelizację w sytuacji kryzysu, w jakim znajduje się Europa. Por. „Niedziela” nr 30 (2011), 24 lipca 2011, s. 5; por. *Wielkie miasta potrzebują ewangelizacji*, „Nasz Dziennik” z 19 lipca 2011, s. 10; *Nie pozwólmy, by zarosły drogi prowadzące do Boga*, „Niedziela” nr 29 (2011), 17 lipca 2011, s. 20-21.

⁶⁰ Przez „komórki” rozumie się małe grupy dzielenia się życiem chrześcijańskim i ewangelizacją, które zgodnie z dynamiką właściwą komórkom żywych organizmów wzrastają i dają życie innym komórkom przez proces podziału, kiedy już dostatecznie wzrosną. Przez „parafialne” rozumiemy, że metoda ta przewiduje swoje zastosowanie całkowicie i wyłącznie w środowisku parafialnym, pod władzą proboszcza i w ciągłej relacji z biskupem diecezjalnym. Por. G. Macchoni, *Ewangelizacja w parafii. Metoda „komórek”*, Kraków 1997.

⁶¹ Benedykt XVI, *Homilia podczas Mszy św. na zakończenie XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów* (28 października 2012), AAS nr 104 (2012), s. 890.

Zakończenie

Kończąc rozważania należy stwierdzić, że papieże: Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek odczytując znaki czasu zauważyli, jak bardzo współczesny świat zmierza ku dechrystianizacji. Zgodnie twierdzili, że konieczne jest dążenie ku odnowie tegoż świata, w którym żyjemy i który jest nam zadany. Skutecznym sposobem i drogą ku jego odnowie jest dzieło nowej ewangelizacji. Dziś, jak przed wiekami aktualne są słowa Chrystusa: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16, 15). Tę samą Ewangelię trzeba dziś głosić z nową gorliwością, z odwagą, z pasją i nowymi sposobami, a przede wszystkim świadectwem życia promieniującego radością i entuzjazmem. ■

BIBLIOGRAFIA:

- Aguilar F. S., *Nueva evangelización*, Madrid 1991.
- Bartnik Cz., *Znaki czasu, w: Teologia znaków czasu. Dogmatycy wobec polskiego „dziś” Kościoła*, K. Gózdź, K. Michalczuk (red.), Poznań 2008.
- Bokwa I., Jagodziński M. (red.), *Wobec nowego ateizmu*, Warszawa 2011.
- Dudzić J., *Spór o nowość Nowej Ewangelizacji*, „Studia Gdańskie” nr XX (2007), s. 17-25.
- Gismondi G., *Nuova evangelizzazione e cultura*, Bologna 1992.
- Jeżyna K., *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002.
- Kawecki W., *Ocalić człowieka – ocalić kulturę. Personalistyczna koncepcja kultury*, Warszawa 2006.
- Kołodko G.W., *Wędrujący świat*, Warszawa 2008.
- Lewek A., *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, Katowice 1995.
- Mariański J., *Sekularyzacja i desekularyzacja w nowoczesnym świecie*, Lublin 2006.
- Nowa ewangelizacja*, kolekcja „Communio” 8, Poznań 1993.
- Parzyszek Cz., *Nowa ewangelizacja – droga Kościoła do nadziei. Refleksje w oparciu o nauczanie Jana Pawła II*, Biblioteka Instytutu Teologii Apostolstwa, t. 10, „Apostolicum” Ząbki 2010.
- Parzyszek Cz., *The New Evangelization as a Remedy for Dechristianization*, Warszawa 2012.
- Parzyszek Cz., *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, Biblioteka Instytutu Teologii Apostolstwa (nr 14), Ząbki 2012.
- Parzyszek Cz., *Treść pojęcia „nowa ewangelizacja” według Jana Pawła II*, „Kultura Media Teologia” nr 2 (2) 2010, s. 135-151.
- Parzyszek Cz., *Rola świadectwa w służbie nowej ewangelizacji*, „Duchowość w Polsce” nr 13 (2011), s. 229-247.
- Parzyszek Cz., *The Objectives of the New Evangelization*, „Warsaw Pastoral Studies” nr 14th/2011, p. 40-50.
- Parzyszek Cz., *Dechrystianizacja – zadaniem dla ludzi wiary*, „Ateneum Kapańskim” nr 2 (2012) 618, s. 308-322.

- Parzyszek Cz., *Cele nowej ewangelizacji*, „Warszawskie Studia Pastoralne” nr 14 (2011), s. 40-56.
- Parzyszek Cz., *Bieżące dokumenty dotyczące dzieła nowej ewangelizacji*, „Ate-
neum Kapłańskim” nr 3 (2012) 619, s. 493-506.
- Parzyszek Cz., *The Conditions and Means of Introducing the New Evangeliza-
tion*, „Warsaw Pastoral Studies” nr 15th/2012, p. 4-14.
- Parzyszek Cz., „*Współczesny świat*” i „*współczesny człowiek*” – wyzwanie dla
formacji zakonnej, w: *Formacja dzisiaj do życia konsekrowanego jutra*,
J. Tupikowski (red.), Biblioteka życia konsekrowanego, t. II, Warszawa-
-Wrocław 2002, s. 19-51.
- Parzyszek Cz., *Zasadnicze treści nowej ewangelizacji według Benedykta XVI*,
„*Życie konsekrowane*” nr 3 (2013), s. 57-71.
- Pawlina K., *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warsza-
wa 1995.
- Poupard P., *Per una nuova evangelizzazione dell'Europa*, “La rivista del clero
italiano” nr 1 (1986), s. 17-27.
- Przybyłowski J., *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży*.
Studium pastoralne, Lublin 2001.
- Przyczyńska W., *Teologia ewangelizacji*, Kraków 1992.

O AUTORZE:

ks. prof. dr hab. Czesław Józef Parzyszek SAC – wykładowca i kierownik Katedry Mistyki chrześcijańskiej w UKSW, wicedyrektor Instytutu Teologii Systematycznej w UKSW, redaktor Biuletynu Teologii Laikatu w „*Collectanea Theologica*” oraz moderator Rady Naukowej CTA, wykładowca w CTA i WSD w Ołtarzewie. Jest konsultorem Komisji KEP ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, członkiem Krajowej Rady Duszpasterstwa Powołań KEP, członkiem Zarządu Stowarzyszenia Polskich Teologów Duchowości, członkiem Towarzystwa Teologów Dogmatyków, członkiem Sekretariatu Fatimskiego Warszawskiej Prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w Polsce i głównym opiekunem Kapłańskiej Wspólnoty Ludzi Świeckich. Od 1981 do 2011 r. pracował w Zarządzie Prowincjalnym Księży Palotynów Prowincji Chrystusa Króla w Warszawie jako wyższy przełożony. Był członkiem KEP ds. Misji i ds. Apostolstwa Świeckich oraz Komisji: Biskupi-Wyżsi Przełożeni. W 1999 roku brał udział w Synodzie Biskupów w Rzymie. Przewodniczył Konferencji i Konsulcie Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce. Autor książek, wielu artykułów naukowych i popularnonaukowych. Współorganizator licznych sympoziów i kongresów. Wygłosił szereg referatów naukowych.